

Bölüm 3

ANADOLU TÜRKÇESİNİN OLUŞUMUNDA SOSYAL- KÜLTÜREL ÇEVRENİN ETKİSİ¹

Arif AYTEKİN²

1. GİRİŞ

Dil, bir toplumda yaşayan bireyler arasında iletişimi sağlama, toplumun kültürel müktesebatını sonraki nesillere taşımanın yanı sıra, evrensel düzlemde bütün insanlık tecrübesini muhafaza edip sonraki kuşaklara aktarılmasını sağlayan ve bu yönüyle insanı diğer canlılardan ayıran en önemli yetimizdir. Bizden önce yaşamış dünyayı, hayatı, olup bitenleri yorumlayıp anlamlandırmış kayda değer ne kadar düşünür, sanatçı, siyaset bilimci vs. fikir sahibi varsa hepsinin düşüncesi dil aracılığı ile bize ulaşır. Bu yönüyle gerek peygamberlerin haber verdiği dini bilgiler gerek filozofların felsefi düşünceleri ve gerekse farklı alanlardaki sanatçıların sanat bilgisi veya pratik hayat ile ilgili diğer tecrübî bilgiler, özetle her ne alan olursa olsun bütün insanlık tecrübesinin derlenip toplanıp muhafaza edildiği en korunaklı yer kuşkusuz “dildir”. Evrensel anlamda bu yönüyle temayüz eden dil, aynı zamanda bir milletin kimliği, kim olduğu ve gelecekte varlığını nasıl sürdüreceği konusunda da baskın bir öneme sahiptir.

Birey için kişilik neyse toplum için kimlik o mesabededir. Kişilik, bizi diğer kişilerden farklı kılan duygu, düşünce ve fikirlerimizin bütünlük içinde süreklilik göstermesi olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla kişiliğin tanımlanmasında nasıl ki “öteki” ye ihtiyaç birinci dereceden bir zorunluluk ise aynı bağlamda toplum, millet gibi kavramların tanımlanmasında “öteki” zorunlu bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Bir toplumu kendisi yapan özellik, temel unsur neyse o aynı zamanda mevcut toplumu diğerlerinden farklı kılan, kendisi yapan, olmaz ise olmaz unsurdur. Bunun yanında kimlik tanımında zorunlu olan diğer iki kavram “bütünlük ve süreklilik” ile ilgilidir. Bir toplumun toplumsal bütünlüğünün sağlanması meselesi aynı zamanda o toplumun süreklilik ve bekasıyla doğrudan alakalıdır. Bu-

¹ Bu çalışmanın kısa bir özeti, “Akşemseddin – Uluslararası İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Sempozyumu: Çorum Hitit Üniversitesi / 12-16 Eylül 2018” tarihinde, aynı başlık altında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Akdeniz Üniversitesi Manavgat Meslek Yüksek Okulu, Antalya-TÜRKİYE arifaytekin@akdeniz.edu.tr, plihoa1@gmail.com

rında oluşan Türk milletinin alametifarıkası onun Müslümanlığıdır. İslam/Türk/Türkçe/Vatan bu kavramların birbirinden ayrılamayacağı, ayrıldığı takdirde diğerlerinin hayat alanını tehlikeye gireceği tezi ileri sürölmektedir.

Dil, genelde her toplum ve millet için o toplumun dayandığı kültür ve medeniyetin temel taşıyıcısıdır. Türkçe, bu yönüyle Türk kültürünün temel taşlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Modernleştirme politikaları çerçevesinde bu taşın yerinden oynatıldığı, bu taşın yerinden oynatılmasıyla medeniyet değerlerimizin kökünden sarsıldığı ve bunun neticesinde aidiyet sorunuyla karşı karşıya kaldığımızı, bu bağlamda ciddi belirsizliklerin/müphemliklerin oluştuğunu ve eğer önlem alınmazsa, yani taşlar yeniden yerine oturtulmazsa sorunların kötüden bettere doğru bir seyir alacağı öngörülmektedir. Birçok düşünürün önceden sezdiği Türk toplumundaki bu bel kırıklığını gidermeye yönelik son on yılda gösterilen - sadece siyasal iktidarla sınırlı olmayan - çabaların yeterli olmadığı da düşünölmektedir.

KAYNAKLAR

- Berkes, N. (2009). *Türkiye'de Çađdařlařma*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Çalık, M. (2009). *Milli Kimlik Milliyet Milliyetçilik*. Ankara: Cedit Neşriyat.
- Güvenç, B. (2016). *Türk Kimliği*. İstanbul: Boyut Yayınları.
- Heywood, C. (2008). Fernand Braudel and the Ottomans: the emergence of an involvement (1928 –50) . *Mediterranean Historical Review*, 165-184.
- Itzkowitz, N. (2008). *Osmanlı İmparatorluğu Ve İslami Gelenek*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Kara, İ. (2001). *Bir Felsefe Dili Kurmak, Modern Felsefe Ve Bilim Terimlerinin Türkiye'ye Giriři*. İstanbul : Dergah Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2005). *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Lewis, B. (2000). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Özel, İ. (2010). *Toparlanın Gitmiyoruz III*. Ankara: Ebabil Yayınları.
- Özel, İ. (2013). *Türkün Dili Kuran Sözü*. İstanbul: Tam İstiklal Yayıncılık Ortaklığı.
- Özel, İ. (2015). *Türk Olmadıysan Oldun Amerikalı*. İstanbul: TİYO Yayınları.
- Özel, İ. (2015). *Türkçeden İslama Giriři*. İstanbul.
- Özkan, M. (2009). *Tarih İçinde Türk Dili, İstanbul*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özkan, M. (2014). Türkçenin Anadolu'da Yazı Dili Olarak Geliřmesi. *Türkiyat Mecmuası*, 1-2.
- Roux, J.-P. (1989). *Türklerin Tarihi (çev)*. İstanbul: Milliyet Yayınları.